Πολιτική ασύλου

Σε αυτό το ενημερωτικό δελτίο περιγράφεται η πολιτική ασύλου της ΕΕ. Σκοπός της πολιτικής ασύλου της ΕΕ είναι να προσφέρει το κατάλληλο καθεστώς σε οποιονδήποτε υπήκοο τρίτης χώρας χρήζει διεθνούς προστασίας σε ένα από τα κράτη μέλη και να διασφαλίσει τη συμμόρφωση με την αρχή της μη επαναπροώθησης[1]. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΕ καταβάλλει προσπάθειες για τη δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου.

Νομική βάση

— Το άρθρο 67 παράγραφος 2, το άρθρο 78 και το άρθρο 80 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ορίζουν την κοινή μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ.

— Το άρθρο 18 του χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίζει το δικαίωμα παροχής ασύλου.

Στόχοι

Η ΕΕ σκοπεύει να αναπτύξει κοινή πολιτική για το άσυλο, την επικουρική προστασία και την προσωρινή προστασία με σκοπό:

— τη χορήγηση κατάλληλου καθεστώτος σε όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών που χρήζουν διεθνούς προστασίας·

— τη διασφάλιση της τήρησης της αρχής της μη επαναπροώθησης.

Η πολιτική αυτή πρέπει να συμμορφώνεται προς τη Σύμβαση της Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων, της 28ης Ιουλίου 1951, και με το Πρωτόκολλό της, της 31ης Ιανουαρίου 1967. Ούτε η ΣΛΕΕ ούτε ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων παρέχουν ορισμό των όρων «άσυλο» και «πρόσφυγας», αλλά παραπέμπουν ρητά και τα δύο στη Σύμβαση της Γενεύης και στο Πρωτόκολλό της.

Επιτεύγματα

Α . Η συμβολή των Συνθηκών

Με τη **Συνθήκη του Μάαστριχτ**, του 1993, η προηγούμενη διακυβερνητική συνεργασία στον τομέα του ασύλου εντάχθηκε στο θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ. Ως βασικός παράγοντας, το Συμβούλιο συμπεριέλαβε την Επιτροπή στις εργασίες του και ενημέρωνε το Κοινοβούλιο για τις πρωτοβουλίες του στο θέμα του ασύλου. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) δεν είχε αρμοδιότητα σε ζητήματα ασύλου.

Η **Συνθήκη του Άμστερνταμ**, του 1999, ανέθεσε νέες αρμοδιότητες στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, επιτρέποντάς τους να καταρτίζουν νομοθετικά κείμενα στον τομέα του ασύλου με τη χρήση ενός συγκεκριμένου θεσμικού μηχανισμού: μια πενταετή

[1]Βασική αρχή του διεθνούς δικαίου για τους πρόσφυγες και τα ανθρώπινα δικαιώματα που απαγορεύει στα κράτη να επιστρέφουν άτομα σε χώρα όπου υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να υποστούν διώξεις, βασανιστήρια, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή οποιαδήποτε άλλη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

μεταβατική περίοδο με από κοινού δικαίωμα πρωτοβουλίας της Επιτροπής και των κρατών μελών και απόφαση με ομοφωνία από το Συμβούλιο μετά από διαβούλευση με το Κοινοβούλιο. Το ΔΕΕ απέκτησε επίσης δικαιοδοσία σε ορισμένα θέματα. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ προέβλεπε επίσης ότι, μετά την ολοκλήρωση αυτού του πρώτου πενταετούς σταδίου, το Συμβούλιο μπορούσε να αποφασίσει ότι θα εφαρμόζεται η συνήθης διαδικασία της συναπόφασης και συνεπώς θα λαμβάνει πλέον τις αποφάσεις του με ειδική πλειοψηφία. Το Συμβούλιο εξέδωσε σχετική απόφαση στα τέλη του 2004 και η διαδικασία συναπόφασης (που τώρα είναι γνωστή ως συνήθης νομοθετική διαδικασία) εφαρμόζεται από το 2005.

Με την έγκριση του προγράμματος του Τάμπερε, τον Οκτώβριο του 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι η εφαρμογή ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΚΕΣΑ) θα πρέπει να πραγματοποιηθεί σε δύο στάδια: η θέσπιση κοινών ελάχιστων προτύπων σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο έπρεπε να οδηγήσει σε μια κοινή διαδικασία και ένα ενιαίο καθεστώς για εκείνους στους οποίους χορηγείται άσυλο, που θα ισχύουν σε όλη την ΕΕ σε μακροπρόθεσμη βάση.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την «πρώτη φάση» του ΚΕΣΑ από το 1999 έως το 2004, με την οποία θεσπίστηκαν τα κριτήρια και οι μηχανισμοί για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου. Περιλάμβανε επίσης τη δημιουργία της ευρωπαϊκής βάσης δεδομένων δακτυλοσκόπησης των αιτούντων άσυλο (Eurodac) για την αποθήκευση και την αντιπαραβολή δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων. Καθόρισε επίσης κοινά ελάχιστα πρότυπα τα οποία τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν σε σχέση με την υποδοχή των αιτούντων άσυλο, καθόρισε κριτήρια επιλεξιμότητας για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας και τη φύση της παρεχόμενης προστασίας και θέσπισε διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα. Περαιτέρω νομοθεσία κάλυπτε την παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής.

Τον Νοέμβριο του 2004, το πρόγραμμα της Χάγης προέβλεπε τη δεύτερη φάση του ΚΕΣΑ, προκειμένου να γίνει η μετάβαση από τις ελάχιστες προδιαγραφές στη θέσπιση κοινής διαδικασίας ασύλου.

Β . Η Συνθήκη της Λισαβόνας

Η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2009, άλλαξε την κατάσταση, μετατοπίζοντας τον προσανατολισμό των μέτρων για το άσυλο από τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων στη δημιουργία ενός κοινού συστήματος που θα περιλαμβάνει ενιαίο καθεστώς και ενιαίες διαδικασίες.

Αυτό το κοινό σύστημα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

— ενιαίο καθεστώς ασύλου,

— ενιαίο καθεστώς επικουρικής προστασίας,

— κοινό σύστημα προσωρινής προστασίας,

— κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του ενιαίου καθεστώτος ασύλου ή επικουρικής προστασίας,

— κριτήρια και μηχανισμούς για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης,

— προδιαγραφές σχετικά με τις συνθήκες υποδοχής,

— σύμπραξη και συνεργασία με τρίτες χώρες.

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, το άρθρο 80 ΣΛΕΕ προβλέπει επίσης ρητά την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και στο επίπεδο των οικονομικών βαρών. Οι ενέργειες της ΕΕ για το άσυλο θα πρέπει, εφόσον είναι απαραίτητο, να περιλαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίζεται η τήρηση της εν λόγω αρχής. Η Συνθήκη μετέβαλε επίσης σημαντικά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε θέματα ασύλου, καθιερώνοντας διαδικασία συναπόφασης ως τη συνήθη διαδικασία. Επιπλέον, βελτιώθηκαν σημαντικά οι ρυθμίσεις για τον δικαστικό έλεγχο, για τον οποίο είναι αρμόδιο το ΔΕΕ. Αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων μπορούν πλέον να υποβάλλονται από κάθε δικαστήριο κράτους μέλους και όχι μόνο από τα εθνικά δικαστήρια τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας, όπως ίσχυε στο παρελθόν. Αυτό επέτρεψε την ανάπτυξη μεγαλύτερου όγκου νομολογίας του Δικαστηρίου στον τομέα του ασύλου.

Στο **Πρόγραμμα της Στοκχόλμης**, που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 10 Δεκεμβρίου 2009 για την περίοδο 2010–2014, επιβεβαιώνεται ο στόχος της δημιουργίας «ενός κοινού χώρου προστασίας και αλληλεγγύης, βάσει κοινής διαδικασίας ασύλου και ομοιόμορφου καθεστώτος για τα πρόσωπα στα οποία χορηγείται διεθνής προστασία». Υπογραμμίζεται επίσης η ανάγκη να προαχθεί πραγματική αλληλεγγύη με τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες πιέσεις, καθώς και ο σημαντικός ρόλος που θα πρέπει να διαδραματίσει η νέα Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), την οποία αντικατέστησε ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA).

Γ. Νομικές πράξεις και τρέχουσες προσπάθειες μεταρρύθμισης

Η οδηγία περί προσωρινής προστασίας, της 20ής Ιουλίου 2001, όρισε τις ελάχιστες προδιαγραφές διαχείρισης και παροχής άμεσης προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων. Αποσκοπεί στην προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών. Ενεργοποιήθηκε για πρώτη φορά από το Συμβούλιο ως απάντηση στην άνευ προηγουμένου ρωσική εισβολή στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022, για να προσφέρει ταχεία και αποτελεσματική βοήθεια στα άτομα που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Η προσωρινή προστασία για τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία ισχύει επί του παρόντος έως τον Μάρτιο του 2027.

Με εξαίρεση την αναδιατυπωμένη οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2012, οι άλλες αναδιατυπωμένες νομοθετικές πράξεις τέθηκαν σε ισχύ μόλις τον Ιούλιο του 2013 (ο κανονισμός Eurodac, ο κανονισμός Δουβλίνο III, η οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής και η οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου), με αποτέλεσμα η καθυστερημένη μεταφορά τους, στα μέσα Ιουλίου του 2015, να συμπέσει με την κορύφωση της μεταναστευτικής κρίσης.

Λόγω της μεταναστευτικής πίεσης από το 2014, η Επιτροπή εξέδωσε, τον Μάιο του 2015, το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τη μετανάστευση, στο οποίο προτείνονται διάφορα μέτρα για την αντιμετώπιση των εν λόγω πιέσεων, συμπεριλαμβανομένης της προσέγγισης των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης (hotspot) —που μοιράζονται η EASO (πλέον ο EUAA), η Frontex (ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής) και ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ)— η οποία

προϋποθέτει την επιτόπια συνεργασία με τα κράτη μέλη πρώτης γραμμής για την ταχεία ταυτοποίηση, καταχώριση και λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων των εισερχόμενων μεταναστών. Η προσέγγιση των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης είχε επίσης ως στόχο να συμβάλει στην εφαρμογή των μηχανισμών επείγουσας μετεγκατάστασης συνολικά 160 000 ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας. Οι μηχανισμοί αυτοί προτάθηκαν από την Επιτροπή για την υποστήριξη της Ιταλίας και της Ελλάδας και εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο με την απόφαση του, της 14ης Σεπτεμβρίου 2015, και με την απόφασή του, της 22ας Σεπτεμβρίου 2015, μετά από διαβούλευση με το Κοινοβούλιο. Η απόφαση του Συμβουλίου επικυρώθηκε αργότερα από το Δικαστήριο με την απόφασή του ΔΕΕ της 6ης Σεπτεμβρίου 2017.

Το Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο για τη Μετανάστευση καθορίζει επίσης περαιτέρω μέτρα για τη μεταρρύθμιση του ΚΕΣΑ, τα οποία παρουσιάστηκαν σε δύο δέσμες νομοθετικών προτάσεων τον Μάιο και τον Ιούλιο του 2016 και συζητήθηκαν μεταξύ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου καθ' όλη τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής περιόδου που έληξε τον Μάιο του 2019. Ωστόσο, κατά την περίοδο 2014–2019 δεν εγκρίθηκε καμία νομοθετική πράξη, λόγω παγώματος της εξέτασης των φακέλων στο Συμβούλιο ή λόγω αναστολής της εξέτασης συγκεκριμένων φακέλων οφειλόμενης στο πάγωμα της εξέτασης συνδεδεμένων φακέλων.

Στις 23 Σεπτεμβρίου 2020, η Επιτροπή εξήγγειλε το νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο, σε μια προσπάθεια να δώσει νέα ώθηση στη μεταρρύθμιση του ΚΕΣΑ. Η πρώτη από τις μεταρρυθμιστικές προτάσεις ήταν σχετικά με τη σύσταση του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA), ο οποίος αντικατέστησε την EASO, και εγκρίθηκε το 2022. Μετά από αρκετά έτη διαπραγματεύσεων, στις 14 Μαΐου 2024 εγκρίθηκαν οι ακόλουθες 10 νομικές πράξεις για το σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο, με τις οποίες μεταρρυθμίστηκε το ευρωπαϊκό πλαίσιο για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης.

Συνοπτικός τίτλος	Στοιχεία αναφοράς	Σύντομη περιγραφή
Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής	Οδηγία (ΕΕ) 2024/1346	Θεσπίζει πρότυπα για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία στα κράτη μέλη.
Κανονισμός για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1347	Καθορίζει πρότυπα για: την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας· ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία· το περιεχόμενο της παρεχόμενης διεθνούς προστασίας.
Κανονισμός για τη διαδικασία ασύλου	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1348	Θεσπίζει μια κοινή διαδικασία για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1347.
Διαδικασία επιστροφής στα σύνορα	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1349	Θεσπίζει διαδικασία επιστροφής στα σύνορα Ισχύει για υπηκόους τρίτων χωρών και απάτριδες των οποίων η αίτηση απορρίφθηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου στα σύνορα.
Κανονισμός σχετικά με το πλαίσιο για την επανεγκατάσταση	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1350	Θεσπίζει κοινούς κανόνες για την επανεγκατάσταση και την εισδοχή για ανθρωπιστικούς λόγους.
Κανονισμός για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1351	Καθορίζει ένα κοινό πλαίσιο για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης στην ΕΕ, καθώς και για τη λειτουργία του ΚΕΣΑ. Θεσπίζει νέο μόνιμο μηχανισμό αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών. Θεσπίζει σαφείς κανόνες σχετικά με την ευθύνη για την αξιολόγηση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας.
Τροποποίηση του κανονισμού για τη διευκόλυνση του ελέγχου διαλογής	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1352	Τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/816 για τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου για υπηκόους τρίτων χωρών (ECRIS-TCN) και τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/818 για τη θέσπιση πλαισίου διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ στον τομέα της αστυνομικής και

		δικαστικής συνεργασίας, του ασύλου και της μετανάστευσης.
Κανονισμός για τον έλεγχο διαλογής στα σύνορα	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1356	Θεσπίζει: τον έλεγχο διαλογής στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι έχουν διασχίσει τα εξωτερικά σύνορα χωρίς άδεια, έχουν υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας κατά τη διάρκεια συνοριακών ελέγχων ή έχουν αποβιβαστεί μετά από επιχείρηση έρευνας και διάσωσης, πριν παραπεμφθούν στην κατάλληλη διαδικασία· τον έλεγχο διαλογής των υπηκόων τρίτων χωρών που παραμένουν παράνομα στην επικράτεια των κρατών μελών, όταν δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι οι εν λόγω υπήκοοι τρίτων χωρών έχουν υποβληθεί σε ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, προτού παραπεμφθούν στην κατάλληλη διαδικασία.
Κανονισμός Eurodac	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1358	Δημιουργεί διαλειτουργική βάση δεδομένων για τη στήριξη του συστήματος ασύλου, τη συμβολή στη διαχείριση της παράτυπης μετανάστευσης και τη στήριξη της εφαρμογής του κανονισμού για το πλαίσιο επανεγκατάστασης και της οδηγίας για την προσωρινή προστασία.
Κανονισμός για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης και ανωτέρας βίας	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1359	Αφορά εξαιρετικές καταστάσεις κρίσης, συμπεριλαμβανομένης της εργαλειοποίησης, και ανωτέρας βίας στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου εντός της ΕΕ μέσω προσωρινών μέτρων. Προβλέπει ενισχυμένα μέτρα αλληλεγγύης και στήριξης τα οποία βασίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1351, διασφαλίζοντας παράλληλα τη δίκαιη κατανομή ευθυνών, καθώς και προσωρινούς ειδικούς κανόνες, οι οποίοι παρεκκλίνουν από εκείνους που ορίζονται στους κανονισμούς (ΕΕ) 2024/1351 και (ΕΕ) 2024/1348.

Στις 11 Ιουνίου 2024 τέθηκαν σε ισχύ αυτοί οι νέοι κανόνες. Τα κράτη μέλη είχαν στη διάθεσή τους δύο έτη για να τους εφαρμόσουν. Το νέο πλαίσιο θα αρχίσει να εφαρμόζεται έως τα μέσα του 2026, με εξαίρεση τον κανονισμό για τη θέσπιση πλαισίου της ένωσης για την επανεγκατάσταση και την εισδοχή για ανθρωπιστικούς λόγους, ο οποίος εφαρμόζεται ήδη. Τον Ιούνιο του 2024, η Επιτροπή παρουσίασε

κοινό σχέδιο εφαρμογής του συμφώνου με σκοπό τη στήριξη των κρατών μελών στη διαδικασία εφαρμογής. Τα κράτη μέλη είχαν προθεσμία έως τον Δεκέμβριο του 2024 για να καταρτίσουν τα αντίστοιχα δικά τους εθνικά σχέδια εφαρμογής.

Στις αρχές του 2025, η Επιτροπή δημοσίευσε πρόταση κανονισμού περί επιστροφής, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εντολής επιστροφής με στόχο την εναρμόνιση των αποφάσεων επιστροφής σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι διαπραγματεύσεις σχετικά με την πρόταση βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη.

Οι παρακάτω κανονισμοί εγκρίθηκαν από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τον Φεβρουάριο του 2026:

— ο κανονισμός όσον αφορά την εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» που έχει στόχο να διευκολύνει περισσότερο την εφαρμογή αυτής της έννοιας, με σκοπό να επιταχύνει τις διαδικασίες ασύλου και να μειώσει την πίεση στα συστήματα ασύλου, διατηρώντας παράλληλα τις νομικές εγγυήσεις για τους αιτούντες και διασφαλίζοντας τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων·

— ο κανονισμός όσον αφορά την κατάρτιση καταλόγου ασφαλών χωρών καταγωγής σε επίπεδο Ένωσης.

Τον Ιανουάριο του 2026, η Επιτροπή παρουσίασε την πρώτη ευρωπαϊκή στρατηγική για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης. Η στρατηγική αυτή έχει ως στόχο να συμπληρώσει το σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο, καθώς και:

— την πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης και την εξάρθρωση των δραστηριοτήτων των εγκληματικών δικτύων παράνομης διακίνησης·

— την προστασία των ατόμων που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο και τις διώξεις, αποτρέποντας παράλληλα την κατάχρηση του συστήματος ασύλου·

— την προσέλκυση ταλέντων στην ΕΕ για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της ΕΕ.

Δ. Η εξωτερική διάσταση

Μία από τις βασικές πρωτοβουλίες που παρουσιάστηκαν στο νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο ήταν η προώθηση εξατομικευμένων και αμοιβαία επωφελών εταιρικών σχέσεων με τρίτες χώρες στον τομέα της μετανάστευσης. Τον Ιούλιο του 2023, η Επιτροπή υπέγραψε μνημόνιο συνεννόησης με την Τυνησία. Την άνοιξη του 2024, η Επιτροπή υπέγραψε πρόσθετες συμφωνίες με την Αίγυπτο, τον Λίβανο και τη Μαυριτανία. Στις αρχές του 2025 υπεγράφη η ολοκληρωμένη στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ–Ιορδανίας. Η Επιτροπή σχεδιάζει επίσης την ανανέωση της εταιρικής σχέσης με το Μαρόκο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η Τουρκία κατέληξαν επίσης σε συμφωνία τον Μάρτιο του 2016 με στόχο τη μείωση της ροής παράτυπων μεταναστών μέσω της Τουρκίας προς την Ευρώπη. Τον Οκτώβριο του 2021, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Τουρκία να διασφαλίσει την πλήρη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή της δήλωσης ΕΕ–Τουρκίας του 2016 και έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο διάλογος υψηλού επιπέδου ΕΕ–Τουρκίας για τη μετανάστευση πραγματοποιήθηκε στις 23 Νοεμβρίου 2023.

Ε. Διαθέσιμη χρηματοδότηση για τις πολιτικές ασύλου

Το βασικό χρηματοδοτικό μέσο στον προϋπολογισμό της ΕΕ στον τομέα του ασύλου είναι το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ). Η χρηματοδότηση στο

πλαίσιο του ΤΑΜΕ για τον τρέχοντα μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2021–2027 ανέρχεται σε 9,9 δισ. EUR, μεταξύ άλλων για τη διαχείριση της μετανάστευσης, του ασύλου και της ένταξης με αποτελεσματικό και ανθρώπινο τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδοτικής στήριξης προς τα κράτη μέλη για την αλληλεγγύη που επιδεικνύουν μέσω της επανεγκατάστασης και της μετεγκατάστασης. Άλλα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (3.6.2) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (3.1.2), διαθέτουν επίσης κονδύλια, κυρίως για τη στήριξη της ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών. Για τον οργανισμό της ΕΕ για το Άσυλο, το τρέχον πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) προβλέπει προϋπολογισμό ύψους 1,22 δισ. EUR για την περίοδο 2021–2027.

Ο Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας – Παγκόσμια Ευρώπη συγκεντρώνει τα περισσότερα μέσα εξωτερικής χρηματοδότησης της ΕΕ. Ανέρχεται σε 79,5 δισ. EUR και περιλαμβάνει ενδεικτικό στόχο δαπανών 10 % σε σχέση με τη μετανάστευση (ευέλικτη προσέγγιση της μετανάστευσης, βάσει κινήτρων). Συγκριτικά, το Καταπιστευματικό Ταμείο Έκτακτης Ανάγκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Αφρική έχει κινητοποιήσει περίπου 5 δισ. EUR, με περίπου 4,4 δισ. EUR από χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ και 623 εκατ. EUR από τα κράτη μέλη της ΕΕ και άλλους χορηγούς.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανέκαθεν υποστήριζε σθεναρά ένα ΚΕΣΑ, σύμφωνα με τις νομικές δεσμεύσεις της ΕΕ. Έχει επίσης ζητήσει τον περιορισμό της παράτυπης μετανάστευσης και την προστασία των ευάλωτων ομάδων.

Μετά την εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας, το Κοινοβούλιο συμμετείχε ενεργά στην έγκριση νέας νομοθεσίας για τη μετανάστευση και το άσυλο, ως πλήρης συννομοθέτης.

Το Κοινοβούλιο μπορεί να ασκήσει προσφυγή ακύρωσης ενώπιον του ΔΕΕ. Το μέσο αυτό χρησιμοποιήθηκε με επιτυχία (βλ. απόφαση του ΔΕΕ της 6ης Μαΐου 2008) για την ακύρωση των διατάξεων σχετικά με τις ρυθμίσεις για την έγκριση του κοινού καταλόγου των τρίτων χωρών που θεωρούνται ασφαλείς χώρες καταγωγής και των ασφαλών τρίτων χωρών στην Ευρώπη, που προβλέπεται στην οδηγία 2005/85/ΕΚ.

Επισκεφθείτε τη σελίδα του Κοινοβουλίου σχετικά με την απάντηση της ΕΕ στη μετανάστευση και το άσυλο.

Το παρόν ενημερωτικό δελτίο συντάχθηκε από τη Διεύθυνση Δικαιοσύνης, Πολιτικών Ελευθεριών και Θεσμικών Θεμάτων. Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων.

Olga Johanna PASSAMERA
04/2026